

I. Ha a hitelezőnek teljesítő készfizető kezes érvényesíti a teljesítése folytán rá átszállt zálogjogát, a kielégítés joga a jelzálogjog átszállásával nyílik meg, ez egyben a dologi adós késedelmének kezdőidőpontja is.

II. Ha a kezes teljesített a főadós helyett, a követelés a teljesítése (tőke+kamat) erejéig szállt át rá. Innentől azonban megtérítési igénye nem a főadóssal kötött hitelszerződésben meghatározott, hanem a törvényi előírás mértéke szerint kamatozik.

Alkalmazott jogszabályok: Ptk.276.§.(1) és (2) bekezdés

Győri Ítéltábla

Pf.IV.20.110/2009/10.szám

A 2005. január 19.napjától felszámolás alatt álló L-S. Termelő, Kereskedő és Szolgáltató Kft. (a továbbiakban: főadós) tagja volt – mások mellett – a felperes és az I.r. alperes is. A főadós 1999. július 8. napján hitelszerződést kötött a H. Bank Hungary Zrt-vel (a továbbiakban: bank), mely alapján a bank 40.000.000,-Ft hitelkeretet biztosított a főadósnak 2003.december 30.-i lejáratra. A hitel visszafizetésének biztosítékaul – más mellett – a felperes az 1999. október 6. napján létrejött kezesi szerződés alapján 30.000.000,-Ft és járulékai erejéig készfizető kezességet vállalt. Az alperesek a bankkal kötött, 1999. szeptember 20. napján kelt zálogszerződésekkel jelzálogjogot alapítottak a tulajdonukban álló p.-i 021/1-2, 025/1, 4, 5; 031/1, 6; 037/3-5; 038/2,26. hrsz-ú ingatlanokra (továbbiakban:ingatlanok) 40.000.000,-Ft és járulékai erejéig. Ugyanakkor a felperes, valamint az alperesek 1999. október 2.-án viszontgarancia szerződést kötöttek, melyet a főadós cég is aláírt. A szerződésben a felperes garanciát vállalt arra, hogy amennyiben a hitelező bank a jelzálogjogát az egyéb biztosítékokat megelőzően érvényesíti, úgy a zálogkötelezett alperesek helyett maga fog fizetni; amennyiben az egyéb garanciák beváltását követően lép fel a hitelező a zálogkötelezettekkel szemben, úgy azok helyett 4.000.000,-Ft erejéig áll helyt a hitelező felé.

A főadós teljesítésének elmaradása miatt a felperes kezesként a banknak 30.000.000,-Ft tőkét és 9.446.156,-Ft kamatot (együtt: 39.446.156,-Ft) fizetett meg; a kezesi teljesítésről a bank 2005. január 26. napján állított ki igazolást. A kezesként teljesítő felperesre átszálló jelzálogjogot a körzeti földhivatal 30.000.000,-Ft és járulékai erejéig az alperesek ingatlanaira bejegyezte.

Az alperesek által a felperes, valamint a bank ellen jelzálogjog törlése és járulékai iránt indított perben a Legfelsőbb Bíróság a 2007. szeptember 25. napján kelt, felülvizsgálati eljárásban meghozott részítéletével (Gfv.IX.30.299/2007/4.szám) megállapította, hogy jelen per felperesét az alperesek ingatlanain 15.000.000,-Ft és járulékai erejéig illeti meg a jelzálogjog. A Legfelsőbb Bíróság határozata indokolásában kifejtette, hogy a mellékkötelezett, kezes felperes és jelzálog-kötelezett

alperesek 30.000.000,-Ft és járulékai erejéig a hitelező bankkal szemben egyetemlegesen tartoznak helytállni; egymásközti belső jogviszonyukra pedig a Ptk. 338. §. (1), (3) bekezdése az irányadó, azaz – eltérő megállapodás hiányában – a kötelezettség egyenlő arányban terheli őket. A Legfelsőbb Bíróság megkeresése alapján a körzeti földhivatal az alperesek ingatlanain a felperes javára fennálló jelzálogjogot úgy igazította ki, hogy a felperest 15.000.000,-Ft és járulékai erejéig illeti meg az.

A felperes módosított keresetében 19.723.078,-Ft tőke, valamint annak a 2006. október 6. napjától a kifizetés napjáig járó, jegybanki alapkamat + 10 %-os mértékű késedelmi kamata és a perköltség erejéig az alpereseket az ingatlanokra bejegyzett jelzálogjogából történő kielégítés tülésére kérte kötelezni.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását indítványozták. Álláspontjuk szerint az nem nyert igazolást, hogy a felperes kezesként milyen összegű fizetéseket teljesített és milyen összeget fizetett a főadós a banknak. Ezentúl az alperesek a felülvizsgálati eljárásban született részítélettel lezárt perben, a jogerős ítélet alapján 1.260.000,-Ft perköltséget fizettek a felperesnek, mely a felülvizsgálati határozat folytán tartozatlan fizetés volt. Ennek az összegnek a beszámítását kérték a keresettel érvényesített összegben. Álláspontjuk szerint késedelmi kamat a felperesnek nem jár, mivel az alperesek nem estek késedelembe, azok jelzálog-kötelezettként csak helytállást vállaltak, teljesítést nem. Egyben viszontkeresetet terjesztettek elő annak megállapítása iránt, hogy a felperes elmulasztotta a főadósban őt megillető többségi, illetve közvetlen irányítást biztosító befolyása bejelentését a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIX. törvény (Gt.II.) 292. §. (1) bekezdése alapján. Ezért a Gt.II. 292. §. (3) bekezdése szerint a felperest a főadós felszámolási eljárása során ki nem elégített hitelezői követelésekért korlátlan és teljes felelősség terheli. Így a Vas Megyei Bíróság előtt jelen per alperesei – mint felperesek – és a főadós – mint alperes – között haszonbérleti elszámolási per van folyamatban, mely eredményezheti a főadós – felszámolási eljárás során ki nem elégíthető – tartozását, melyért a konszernjogi felelősség folytán a felperesnek kell helytállni. Kérte ezért a per tárgyalásának felfüggesztését az említett peres eljárás, valamint a főadós felszámolási eljárása jogerős befejezéséig.

Az elsőfokú bíróság külön végzéssel az alperes viszontkeresetét a Pp. 147. §. (1) bekezdése alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

Fellebbezéssel támadott ítéletével az alpereseket annak tülésére kötelezte, hogy a felperes 15.000.000,-Ft tőke és 4.723.078,-Ft kamat, valamint 19.723.078,-Ft után a 2006. október 6. napjától a kifizetés napjáig járó, a mindenkori jegybanki alapkamatot 10 %-kal meghaladó késedelmi kamat iránti követelését az ingatlanokból kielégítse. A felperesi követelésbe beszámítani rendelt 1.260.000,-Ft-ot.

Az elsőfokú bíróság a felperes által csatolt, 2005. január 26. napján kelt banki igazolás alapján megállapította, hogy a felperes kezesként 2004. augusztus 9. napjáig 39.446.156,-Ft-ot fizetett a banknak. Ezt az igazolást nem tartotta aggályosnak amiatt, mert a bank jogutódja (az U.Bank Hungary Zrt.) az elsőfokú eljárás során – számítógépes adatai alapján – csak 24.796.789,-Ft megfizetését igazolta. Ezért a kezes felperesre a Ptk. 276. §. (1) bekezdése alapján 39.446.156,-Ft követelés erejéig szállhatott át a jelzálogjog. A bankot megillető biztosíték átszállásának korlátját képezte azonban, hogy a kezes felperes és a dologi kötelezett alperesek egymásra tekintettel vállalták a mellékkötelezettséget, így kötelezettségük a Ptk. 338. §. (1) bekezdése alapján egyetemleges. Vizsgálva, hogy a mellékkötelezettek a törvény (Ptk. 338. §. (1) bekezdés) szerinti egyenlő arányú teherviseléstől eltérően állapodtak-e meg – az I.r. alperes személyes előadása, valamint Ny. I. tanúvallomása alapján – megállapította, hogy ilyen megállapodás nem született. Ezért a felperesre 15.000.000,-Ft tőke, valamint 4.723.078,-Ft hitelkövetelés szállt át.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 251. §. (2) bekezdésére utalással azt is megállapította, hogy a jelzálogjog-kötelezettek kamatfizetési kötelezettségének mértéke azonos a hitel jogviszony főadósának kötelezettségével. Tekintve, hogy a hitelszerződés 6. pontja alapján – késedelem esetén – a mindenkori jegybanki alapkamatot 4 %-kal meghaladó ügyleti kamat további 6 %-kal növekszik, így az alpereseket is ez a mértékű késedelmi kamatfizetési kötelezettség terheli.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést – elsődlegesen – az elsőfokú bíróság ítélete hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítása iránt; míg – másodlagosan – az elsőfokú bíróság ítélete részbeni megváltoztatása és a késedelmi kamat követelés mellőzése, avagy annak mértéke a Ptk. szerinti törvényes kamat mértékére mérséklése iránt. Fellebbezésük indokolása szerint az elsőfokú bíróság tévesen mellőzte viszontkeresetük érdemi elbírálását, valamint a kereset- és a viszontkereset együttes elbírálását. Megismételték azon viszontkereseti érvelésüket, hogy a főadós tartozásaiért a felperes tartozik konszernjogi felelősséggel. Változatlanul kérték a per tárgyalásának felfüggesztését a Vas Megyei Bíróság előtt folyamatban lévő per, valamint a főadós felszámolása jogerős befejezéséig.

Fellebbezésükben fenntartották az ellenkérelmükben kifejtett azon álláspontjukat is, hogy nem tisztázott, hogy a bank részére ki, a főadós, avagy a felperes teljesített kifizetést és mekkora összegben, valamint, hogy a felperes saját teljesítését milyen pozíciójából (garantőr avagy kezes) tette.

Újólag kérték a beszámított 1.260.000,-Ft követelésük kamatai beszámítását is 2007. május 15. napjától.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását, és az alperesek – jogi képviselőjével kötött megbízási szerződés szerinti – másodfokú per költségekben marasztalását kérte. Részletesen kifejtette az arra vonatkozó perjogi érvelését, hogy az elsőfokú bíróság kellő alappal és a jogszabálynak megfelelően utasította el érdemi vizsgálat nélkül a viszontkeresetet. Álláspontja szerint az alperesek

nemcsak késedelmesen terjesztették elő viszontkeresetüket, hanem az érdemi tárgyalásra is alkalmatlan, a Pp. 147.§ (1) bekezdése első fordulatanak sem felel meg.

Megismételte az elsőfokú eljárásban már előadott ténybeli előadását a főadósbeli befolyásszerzései időpontjaira és mértékére. Szükségtelennek tartotta a bank ismételt megkeresését a kezesként kifizetett összeg közlése iránt, mivel az a korábbi perekben már igazolást nyert.

A fellebbezés – túlnyomórészt –nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a helyesen megállapított tényállásból – nagyobb részt – helyes jogkövetkeztetést levonva kötelezte az alpereseket a felperesre átszállt jelzálogjog alapján a kielégítés térére.

Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján helyesen állapította meg, hogy a mellékkötelezett kezes felperes és a jelzálogjog kötelezett alperesek a törvény (Ptk.338.§.(1) bekezdés) szerinti egyenlő teherviseléstől eltérően nem állapodtak meg; ilyen szerződésre az akaratuk nem terjedt ki. Így a felperesre a kezesként kifizetett tőke és kamatkövetelés fele, 19.723.078,- forint szállt át, az azt biztosító, az alperesek ingatlanait terhelő jelzálogjogokkal együtt. (Ptk.276.§.(1) bekezdés)

A bizonyítékok helyes mérlegelésével (Pp.206.§.(1) bekezdés) fogadta el az elsőfokú bíróság a felperes készfizető kezesi teljesítésének összegére a bank által 2005. január 26.-án kiállított (a keresetlevél mellékletként csatolt) igazolásban meghatározott 39.446.156,- forintot. Részben azért, mert a banki igazolás időpontra és teljesített összegre lebontva tartalmazza a kezesként kifizetett összegeket. Részben pedig azért, mert a Legfelsőbb Bíróság előtti felülvizsgálati eljárással (Gfv.IX.30.299/2007.) befejezett pernek szintén tárgya volt a 2005. január 26.-i igazolás vizsgálata, ezért ítélt dolog (Pp.229.§.(1) bekezdés) a felperesre kezesi teljesítése alapján átszálló, jelzálogjoggal biztosított követelés összege.

Ezt a teljesítést – az igazolás szövegéből kifejezetten kitűnően – a felperes készfizető kezesként és nem az 1999. október 2. napján kelt viszontgarancia szerződés alapján, garantőrként nyújtotta az alperesek helyett, így a zálogkötelezettek – másodfokú tárgyaláson felhozott – erre alapított kifogása sem helytálló. Alaptalan a hivatkozás azért is, mert a Legfelsőbb Bíróság hivatkozott számú határozatában a fennálló kettős pozíció jogkövetkezményeit értékelte és figyelembe vette, s ennek eredményeként határozta meg az alperesek helytállási kötelezettségének összegét (LB Gfv.IX.30.299/2007/4. számú határozatának 11-13. oldala). Mivel a határozat ténybeli keretei és az ahhoz kapcsolódó jogi értékelés e tekintetben ítélt dolog hatályúak, jelen eljárásban ezt a kérdést újabb megítélés tárgyává tenni nem volt lehetséges és szükséges.

A perbeli jelzálogszerződések megkötésekor hatályos Ptk.262.§-a szerint a jelzálogjog érvényesítése (a zálogtárgyból való kielégítés) – alapvetően – végrehajtás útján, bírósági határozat útján történik. A zálogtárgy tulajdonosa (a zálogkötelezett) pedig

tűrni köteles, hogy a zálogjogosult a zálogtárgyból kielégítést keressen. A felperesre a törvény (Ptk.276.§ (1) bekezdés) alapján átszállt tőke- és kamatkövetelés (19.723.078,- forint) ingatlanaiból kielégítésének tűrésére ezért az elsőfokú bíróság helyesen kötelezte az alpereseket.

A zálogjog járulékos mellékkötelezettség, ezért a zálogtárggyal való felelősség terjedelme a biztosított követeléshez igazodik, kiterjed annak kamataira és egyes költségeire. (Ptk.251.§.(2) bekezdés)

Ezért – önmagában – helyes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy a zálogkötelezettek kamatfizetési kötelezettségének mértéke azonos a hiteljogviszony főadósának kötelezettségével. A hiteljogviszony alapján a főadóst terhelő ügyleti- és késedelmi kamat mértéke – a járulékoság folytán – viszont csak akkor terheli a zálogkötelezettet, ha a főadós teljesítése elmarad és a hitelező érvényesíti a hitel- és járulékai iránti követelését a zálogkötelezettel szemben. Ebben az esetben – a főadós késedelme folytán – a zálogjog alapján érvényesíthető követelés kiterjed a hiteljogviszony szerinti késedelmi kamatra is.

Jelen esetben viszont a készfizető kezes teljesített a főadós helyett, a követelés a teljesítése erejéig szállt át rá (Ptk.276.§.(1) bekezdés, 266.§.(2) bekezdés).Innentől megtérítési igénye nem a hiteljogviszonyban meghatározott, hanem a törvényi előírás mértéke szerint kamatozik. Ezért a fellebbező alperes zálogkötelezettek helytállóan támasztottak kifogást a zálogjog érvényesítése során felszámított késedelmi kamat mértékével szemben.

Helyes az alperesek azon védekezése is, hogy a dologi zálogkötelezettség alapján csak a kielégítés tűrésének kötelezettsége, de nem a személyes (fizetési) kötelezettség terhelte őket.

Annak eldöntésénél, hogy a felperes jelzálogjogból kielégítés iránti követelése mikor vált esedékessé, és annak teljesítésével az alperesek késedelembe estek-e, abból kellett kiindulni, hogy a bank hitelkövetelése a főadóssal szemben és a zálogkötelezettekkel szemben – a járulékoság folytán (Ptk.251.§.(2) bekezdés) – azonos időpontban járt le. Tekintve viszont, hogy jelen esetben nem a hitelező, hanem a hitelezőnek teljesítő készfizető kezes érvényesítette a teljesítése folytán rá átszállt zálogjogát; a felperes kielégítési joga a jelzálogjog törvény alapján (Ptk.276.§.(1) bekezdése) történő átszállásával, azaz a kezesi teljesítés befejezésével nyílt meg. A felperes kielégítési joga megnyíltával az alperesek – dologi – tűrés kötelezettsége is esedékessé vált. A kielégítési jog megnyílt – a tűrés kötelezettségen túl – azzal is járt, hogy az alperesek már elháríthatták a felperesi zálogjog érvényesítését a követelés részére való teljesítésével (Ptk.266.§. (1) bekezdés). A felperes kezesként – utoljára - 2004. augusztus 9. napján teljesített, mellyel az alperesek tűrés (helytállási) kötelezettsége is esedékessé vált. A kielégítés jogát a felperes bírósági határozat útján gyakorolta, így – választása alapján – követelése esedékessége időpontját megjelölhette a keresetlevél benyújtásának napjában ..

Mivel a – fentiek szerint – jelen esetben a késedelmi kamat mértéke nem azonos a hitel jogviszonyban kikötött késedelmi kamattal, a felperes az általa megjelölt időponttól a törvény szerinti (Ptk.301.§.(1) bekezdés) késedelmi kamatot érvényesíthette.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság viszontkeresetet érdemi tárgyalás nélkül elutasító végzését megváltoztatta és a viszontkereset érdemi tárgyalás nélküli elutasítását mellőzte (Pkf.IV.25.290/2009/2.szám alatti végzés). Így – az elsőfokú végzésben írt okból – nincs eljárásjogi akadálya a viszontkereset érdemi elbírálásának.

Annak eldöntésénél, hogy az elsőfokú bíróság tévesen mellőzte-e a kereset és a viszontkereset együttes elbírálását, a Pp.213.§.(2) bekezdése szabályából, valamint a Legfelsőbb Bíróság 3/2000.PJE határozatából kell kiindulni. Eszerint a bíróság a részítélettel valamely kereset egészét is elbíráhatja, ha az alperes beszámítási kifogása, avagy további kereset (vizontkereset) elbírálása miatt a tárgyalás elhalasztása szükséges. Jelen esetben az alperesek ellenkövetésként (Pp.139.§.) viszontkeresetet és beszámítási kifogást is előterjesztettek, ezért nincs eljárásjogi akadálya a részítélet hozatalának a teljes keresetről (és a beszámítási kifogásról) ha a per tárgyalása a viszontkereset tárgyában még tovább folytatódik.

A Pp.213.§.(2) bekezdése és az említett jogegységi határozat alapján a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy a jogvitát – részlegesen és időlegesen – lezárja-e a kereset tekintetében és a tárgyalást elhalasztja valamely ellenkövetelés további tárgyalása érdekében. Ennek során a bíróságnak általában együttesen kell vizsgálnia mind a követelés, mind az ellenkövetelés megalapozottságát, és a konkrét körülmények mérlegelésével kell döntenie abban a kérdésben, hogy a részítélet meghozatala esetén nem sérül-e az ellenkövetelést előterjesztő alperesnek a szembenálló követelések együttes elbírálásához fűződő érdeke, illetőleg mennyiben indokolt a felperes jogvédelme, vagy – pergazdaságossági okból – a jogvita részletes lezárása.

Jelen esetben az alperesek – zálogkötelezett kifogásként – viszontkeresetükben a felperes konszernjogi felelőssége fennállását (Gt.II.292.§.(3) bekezdés) kérték megállapítani a felszámolás alatt álló főadós, felszámolás során ki nem elégíthető tartozásaiért. Viszontkeresetük tartalma szerint (Pp.3.§.(2) bekezdés) a ki nem elégített (de: meg nem határozott összegű) hitelezői követeléseik beszámíthatóak a felperesre átszállt, biztosított követelésbe, mely a zálogjog (részbeni, avagy teljes) megszűnéséhez vezet (Ptk.266.§.(3) bekezdés). A tisztázatlan keretű viszontkereset alapján – a Gt.II.292.§.(1) – (3) bekezdése szerint – azt kell bizonyítaniuk, hogy a felperes a Gt.II. hatályba lépése után (1998. június 16.) a főadásban többségi, avagy közvetlen irányítást biztosító befolyást szerzett; ennek cégbírósági bejelentését (és nem: változásbejegyzését – BDT 2004/1018.) elmulasztotta; az alperesek hitelezői követelése a bejelentés elmulasztása alatt keletkezett (BH.2005/150., BH.2008/49.); valamint az alperesek hitelezői követelése a főadós felszámolási eljárása során nem elégíthető ki.

Ezért az alperesek viszontkereseti ellenkövetelésének érvényesítése több olyan bizonyítandó feltételtől függ, melyre a perben ezidáig – a Pp.139.§.II.mondatában foglalt kötelezettségük ellenére – még ténybeli előadást sem terjesztettek elő. Emellett viszontkeresetük – az érvényesíteni kívánt összeg megjelölése hiányában – nem tekinthető határozottnak (Pp.121.§.(1) bekezdés e./pont). A viszontkereset összegének meghatározása alól az alpereseket az sem mentesíti, hogy a főadós felszámolása még nem ért véget.

Ezek miatt – a ténybelileg és összegében határozatlan viszontkereset – külön tárgyalásával nem sérül az alperesek – követelések együttes elbírálásához fűződő – érdeke; ugyanakkor a több éve lejárt zálogkövetelésű felperes nyomatékos jogvédelme indokolja a jogvita – keresetre és beszámítási kifogásra kiterjedő – részleges lezárását.

Ugyanezen okok miatt a ítéletábra szükségtelennek tartotta az alperesek kérelmére a per tárgyalásának felfüggesztését a Pp.152.§.(2) bekezdése alapján a főadós felszámolási eljárása, valamint a Vas Megyei Bíróság előtt a P.20.273/2008. szám alatt folyamatban lévő ügy jogerős befejezéséig; figyelemmel arra is, hogy csak a viszontkereset – de nem a kereset – elbírálása függhet az említett eljárásokban született döntésektől. A viszontkereset tárgyában pedig az eljárás még az elsőfokú bíróság előtt folyamatban van.

Az alperesek a fellebbezési eljárás során beszámítási kifogásukat módosítva igényelték az 1.260.000,- forint ellenkövetelés 2007. május 15.napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamatait is. Tekintve, hogy a Pp.247.§. (1) bekezdés b./pontja alapján a keresetet (vizontkeresetet) előterjesztő felet is megilleti az az eljárási jog, hogy a fellebbezési eljárás során az eredetileg nem követelt járulékokra a keresetét (vizontkeresetét) kiterjessze, az ítéletábra úgy ítélte meg, hogy a beszámítási kifogás másodfokú ilyen megváltoztatását a Pp. 247.§.(3) bekezdése nem korlátozza. Ezért a fellebbezéshez csatolt mellékletben igazolt (29/A/2.) teljesítéstől az alpereseket a beszámított – tartozatlan – perköltség után megilleti a Ptk.301.§.(1) bekezdésében meghatározott késedelmi kamat.

Ezekre figyelemmel az ítéletábra – a keresetről és a beszámítási kifogásról határozó – elsőfokú ítéletet a Pp.213.§.(2) bekezdése alapján részítéletnek tekintette, azt a Pp.253.§.(2) bekezdése alapján – a per főtárgya és az elsőfokú perköltség tekintetében – helybenhagyta. Az alpereseket terhelő késedelmi kamatkövetelés mértékét a Pp.253.§.(2) bekezdés alapján megváltoztatva, leszállította a 2006. október 5. napjától a kifizetés napjáig járó, a Ptk.301.§.(1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamatra. Az alperesek beszámított ellenkövetelését a 2007. május 15.napjától járó, a Pp.301.§.(1) bekezdésében meghatározott mértékű késedelmi kamattal felemelte.